

М.Л. Листи Івана Франка до Ю.Яворського // Рад. літературознавство. — 1960. — №3. — С.119–124; Визирь Н.П., Шубинський І.В. ПА.Румянцев, А.В.Суворов, М.И.Кутузов. Документи и материалы (хранящиеся в Отделе рукописей ЦНБ) / АН УССР. ЦНБ; Отв. ред. В.И.Шелудченко. — Киев: Наук. думка, 1974. — 88 с.; Визирь Н.П. Публикация двух документов М.И.Кутузова // Русские полководцы: Сб. документов и материалов. — М.: Воениздат, 1956. — Т.5. — С.609–610; Геппнер Н.В. Отрывок пергаментного молитвенника кириловского письма конца XIII в.; Из находок в старых переплетах // Тр. Отд. древнерус. лит. Ин-та рус. лит. АН СССР. — 1961. — Т.17. — С.618–623; Дуб ровина Л.А., Корній Л.Л. Болгарський наспів в українських ірмолоях XVI–XVII ст.: (Дослідж., кат., публ. текстів). — К., 1993. — 491 с.; Житецький Г.Л. До листування М.С.Лескова // Україна. — 1928. — №2. — С.11–14; Житецький Г.П. Куліш і Костомаров: недруковане листування, 1860–1870 рр. // Україна. — 1927. — №21. — С.39–65; Житецький Г.Л. Лист і вірші Свидницького про селянські екзекуції // Україна. — 1924. — №4. — С.93–98; Житецький Г.Л. Листування М.С.Лескова з професором П.О.Тарновським // Україна. — 1927. — №21. — С.182–193; Житецький Г.Л. Листування О.М.Лазаревського і М.І.Костомарова // Україна. — 1927. — №23. — С.98–104; Гофанов Д., Ярош О. Лист Архипа Тесленка // Вісн. АН УРСР. — 1953. — №12; Вісн. АН УРСР. — 1958. — №3. — С.56–60; Кримський А.Ю. Твори. К.: Наук. думка, 1973. — Т.5, ч.2 Листи з Сербії та Лівану, які зберігаються у Відділі рукописів ЦНБ (1896–1898) / Упоряд. М.П.Візір. — К.: Наук. думка, 1973. — 336 с.; Кримський А.Й. Письма из Ливана, 1896–1898 / АН СССР. Ин-т востоковедения, АН УССР. ЦНБ; Сост. Н.П. Визирь, И.М. Смилянская. — М.: Наука, 1975. — 334 с.; Листи до Т.Г.Шевченка, 1840–1861 / АН УРСР. Ін-т літ. ім. Т.Г.Шевченка; Упоряд., передм., прим. Л.Ф. Кодацька; Відп. ред. Є.П.Кирилук. — К.: Вид-во АН УРСР, 1962. — 332 с.; Лисоченко І. Листи М.Лисенка до П.Житецького // Нар. творчість та етнографія. — 1968. — №6. — С.76–77; Листи Івана Франка // Вісті. — 1936. — 26 жовт.; Назаревський А.А. Неизданное письмо И.С.Тургенева // Вісн. Київ. ун-ту. — 1960. — №3: Сер. філології та журналістики, №2. — С.29–31; Назаревський А.А. З епістолярної спадщини Гоголя. Листи до В.І.Белого, М.В.Рспіної і Є.П.Рспіної // Рад. літературознавство. — 1940. — №5/6. — С.319–328; Неопублікований варіант поеми Шевченка: Великий льох // Більшовик. — 1936. — 4 квіт.; ПА.Румянцев, А.В.Суворов, М.И.Кутузов. Документи и материалы / АН УССР. ЦНБ; Сост. Н.П.Визирь, И.В.Шубинський; Отв. ред. В.И.Шелудченко. — Киев: Наук. думка, 1974. — 88 с.; Попов П.М. Невідомі листи Г.Ф.Квітки-Основ'яненка. — К.: Наук. думка, 1966. — 52 с.; Попов П.М. Неизвестная драма петровской эпохи "Иудиф" // Тр. Отд. древнерус. лит. Ин-та рус. лит. АН СССР. — 1936. — Т.3. — С.195–258; Синови України: 36. ст. 1906 р. на пошану проф. В.Антоновича / Впоряд., післямова С.М.Кіржаєва, В.І.Ульяновського. — К., 1993. — 124 с. — Фототип. вид.; Сытник К.М., Стойко С.М., Апанович Е.М. В.И.Вернадский; Жизнь и деятельность на Украине. — Киев: Наук. думка, 1984. — 235 с.; Шевченко і брати Лазаревські: Дещо з родин. арх. Лазаревських / Упор. К.Лазаревська // Україна. — 1928. — №4. — С.46–51

[4] Апанович Е.М. В.И.Вернадский: Жизнь и деятельность на Украине. — Киев: Наук. думка, 1984. — 235 с.; Апанович Е.М. Рукописная светская книга XVIII в. на Украине: Ист. сб. / АН УССР. ЦНБ; Отв. ред. Н.Н.Роов. — Киев: Наук. думка, 1983. — 222 с.; Апанович О.М. Життя спрямоване до високих ідеалів: Сценарій вечора-розповіді про В.І.Вернадського, вченого-енциклопедиста, мислителя, гуманіста, організатора науки. — К.: М-во культури України 1988. — 46 с.; Апанович О.М. По місцях боїв визвольної війни українського народу, 1648–1654 рр. — К.: Радшк., 1955. — 59 с.; Дуб ровина Л.А. История о Казанском царстве (Казанский летописец): Списки и классификация текстов. — Киев: Наук. думка, 1989. — 192 с.; Дуб ровина Л.А., Гальченко О.М., Іванова О.А. Кодикологія української та східнослов'янської рукописної книги і кодикологічна модель структури формалізованого опису рукопису. — К., 1992. — 152 с.; Дуб ровина Л.А. Кодикологія та кодикографія української рукописної книги. — К., 1992. — 262 с.; Гофанов Д. Матеріали про життя і творчість Тараса Шевченка. — К.: Держполітвидав, 1957. — 437 с.; Гофанов Д. Н.В.Гоголь. Детские и юношеские годы / Отв. ред. А.И.Белецкий. — Киев: Изд-во АН УССР, 1951. — 451 с.; Назаревський А.А. Из истории русско-украинских литературных связей. Старинные книжные легенды и их связи с русским и украинским фольклором / КГУ им. Т.Г.Шевченка. — Киев: Изд-во Киев. ун-та, 1963. — III с.; Попов П.М. Албанія в російській та українській літературах XV–XX ст.: З історії міжнар. літ. зв'язків / АН УРСР. Ін-т літ. ім. Т.Г.Шевченка. — К.: Вид-во АН УРСР, 1959. — 336 с.; Попов П.М. М.Костомаров як фольклорист і етнограф / АН УРСР. Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії; Відп. ред. К.Г.Гуслистый. — К.: Наук. думка, 1968. — 115 с.

В.Г.Попроцька

ДРУГА НАУКОВА СЕСІЯ ІНСТИТУТУ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА

Ця сесія відбулася 17 червня 1993 р. На ній обговорювалася найгостріша проблема, що існує в теорії бібліотекознавства і бібліотечній практиці, — удосконалення системи обслуговування читачів. У пленарному засіданні і наукових диспутах взяли участь співробітники ЦНБ АН України, республіканських і вузівських бібліотек, викладачі та аспіранти Київського державного інституту культури.

З безупинним плином часу, зміною соціально-

економічних умов, у міру дедалі зростаючого інформаційного нагромадження стає іншим і сам читач, відповідно його запити і потреби, його інтелектуальний рівень — отже, проблема обслуговування читачів завжди на вістрі дня, завжди актуальна.

Проблема вдосконалення системи обслуговування читачів є однією з основних у бібліотечній справі, — підкреслив директор ЦНБ, член-кореспондент АН України О.С.Онищенко, який відкрив сесію. Особливість її розв'язання у ЦНБ пов'язана з розширенням

© ПОПРОЦЬКА Віра Григорівна

функцій самої установи. Термін "обслуговування" сьогодні вже не підбиває всієї повноти цієї комплексної проблеми. Йдеться про введення в культурний обіг усієї інформації, яка є в бібліотеці, освоєння культурного, наукового багатства, що міститься в самих джерелах інформації, забезпечення нею читача, надання йому допомоги в засвоєнні інформаційного матеріалу. Серед питань, які потребують нагального вирішення, – продовжив виступаючий, – удосконалення пошукового апарату, уточнення схем класифікації літератури. Необхідно внести корективи у психологію, педагогіку та етику спілкування з читачем, вимогливіше ставитися до рівня професійної підготовки кадрів. Надзвичайно великого значення набувають широта ерудиції і знань, що повинен мати працівник такого складного і важливого соціального інституту, яким є Бібліотека.

На порядку денному, – зауважив О.С.Онищенко, – ґрунтовні соціально-психологічні дослідження з питань читання і взаємодії читача і бібліотекаря, бібліотеки і читача, комплексний аналіз того, як читач іде до книги і, навпаки, шляху книги до читача, а також вивчення ефективності використання підсобних фондів і витрат часу відвідувачем при отриманні джерел інформації.

Директор Інституту бібліотекознавства кандидат педагогічних наук М.С.Слободяник у доповіді "Система обслуговування читачів як об'єкт комплексного бібліотекознавчого дослідження" розповів про здійснюване установою комплексне вивчення наукової бібліотеки, її соціальної природи, функцій, розробку теоретико-методичних основ подальшого її розвитку. Доповідач зосередив увагу слухачів на методиці дослідження, охарактеризував етапи робіт, спрямованих на побудову інформаційно-функціональної моделі наукової бібліотеки та її складових частин, серед яких чільне місце займає складна і динамічна система обслуговування читачів. Було підкреслено, що запропонована методика може бути реалізована не тільки в межах ЦНБ, але й запроваджена для проведення комплексного міжвідомчого дослідження, метою якого є вивчення професійних інформаційних потреб науковців України та оптимізація системи їх бібліотечно-бібліографічного забезпечення. Звичайно, це потребує адаптації методики з урахуванням специфіки наукових бібліотек різних типів.

Заступник директора ЦНБ А.Г.Бровкін у своїй доповіді "Перспективи розвитку системи обслуговування читачів ЦНБ ім.В.І.Вернадського АН України" проаналізував комплекс питань і заходи,

які здійснюються для поліпшення стану комплектування, справи, що потребує вирішення на державному рівні. Взагалі подальший розвиток ЦНБ, як і кожної з бібліотек України, – наголосив виступаючий – залежатиме від зовнішніх факторів, ставлення держави, виділених нею матеріальних ресурсів.

"Розвиток соціологічних досліджень в обласних універсальних наукових бібліотеках Міністерства культури України" – тема доповіді заступника директора Державної бібліотеки України О.К.Александрової. Вона спинилась на напрямках та основних результатах соціологічних досліджень, проблематика яких охоплює структуру читання і ставлення до нього читачів, вивчення складу читачів, читацьких потреб й інтересів та ін.

Вивченням читання в бібліотеках системи Міністерства культури України займається соціологічна служба ДБУ, основними функціями якої є надання оперативної соціологічної інформації про культурні потреби населення, динаміку читацьких запитів, нові явища і тенденції в читанні.

Не можна не погодитись із діловими пропозиціями щодо координації і кооперації науково-дослідної роботи бібліотек з урахуванням їх наукової спеціалізації та досвіду. Так, ДБУ має найбільший серед бібліотек України досвід проведення соціологічних досліджень, яким доцільно скористатися й іншим установам. Необхідно взагалі узагальнити та проаналізувати науково-дослідну роботу бібліотек України з метою не тільки визначення їх пріоритетності у конкретних напрямках, але й виявлення позитивних напрацювань, поширення вже апробованих методик, а, можливо, і запровадження результатів проведених досліджень у практику. Цю доповідь доповнила завідувача відділом організації НДР (теж ДБУ) З.І.Савіна, детально спинившись на результатах дослідження "Читач ОУНБ", проведеного ДБУ на базі Донецької, Житомирської, Львівської та Черкаської бібліотек.

Особливий інтерес викликала цікава за змістом і оригінальна доповідь доцента КДІКу В.С.Пашкової "Етика бібліотекаря в США". Характеризуючи кодекс етики, який регулює поведінку бібліотекаря, і є однією з обов'язкових умов існування бібліотечної професії в США, доповідачка спинилась на таких його положеннях як першорядність в обслуговуванні інтересів особистості над інтересами суспільства, конфіденціальність обслуговування, відсутність цензури бібліотечних матеріалів, високі вимоги до компетентності,

відповідальності, чесності, надійності бібліотечних працівників. У спеціальній літературі США, зауважила доповідачка, – обговорюються також питання щодо етичності організації у бібліотеках коштовного і пріоритетного бібліотечно–бібліографічного обслуговування.

Взагалі, в доповіді піднято цілий ряд етичних проблем, які постають на сучасному етапі розвитку бібліотечного обслуговування і в нашій країні. Сподіваємось, що їх обговорення і увага до них викличе бажання у бібліотечних працівників осмислити етично–правові аспекти бібліотечного обслуговування, мати свої права і поважати права читача, як особистості, задля якої існує наша професія.

Докторант Миколаївського філіалу КДІКу І.А.Мейжис у доповіді “Психологічні бар’єри в бібліотечному обслуговуванні” зупинилась на аспектах спілкування бібліотекарів з читачами. Підкресливши зв’язок особистих якостей бібліотекаря і читача, вона охарактеризувала основні групи причин, через які у спілкуванні виникають психологічні бар’єри. Серед них, невміння читача орієнтуватися, різнохарактерність вираження ними читацьких потреб, ціннісна орієнтація та соціальні установки бібліотекаря тощо.

Питанням удосконалення обслуговування читачів у найважливіших обслуговуючих підрозділах ЦНБ були присвячені повідомлення зав. відділом обслуговування літературою гуманітарного профілю Т.М.Коваль, зав. відділом обслуговування літературою природничо–технічного профілю І.В.Сірої та зав. відділом обслуговування основними фондами Л.М.Беліної. Аналіз роботи цих відділів підтвердив доцільність і ефективність функціонуєчої в ЦНБ системи галузевого обслуговування. Разом з розглядом питань традиційної технології обслуговування, виступаючими висунуті конкретні пропозиції щодо застосування нових інформаційних технологій для забезпечення прогресивних форм обслуговування читачів.

На засіданні “Круглого столу” обговорювались недоліки і труднощі бібліотек в організації обслуговування читачів. До найбільш важливих питань, які позначаються на якості обслуговування належать:

порушення системи книгопостачання бібліотек, відсутність карток централізованої каталогізації, у тому числі на український примірник творів друку, повільне запровадження автоматизації.

При відсутності законодавчих документів єдиний шлях до виживання бібліотек у тяжких економічних умовах учасники “Круглого столу” вбачають у створенні асоціації, яка б вирішувала спільні питання. Було підкреслено необхідність об’єднання зусиль бібліотек і спрямування їх на розв’язання проблем формування фондів, фактичного запровадження координації обслуговування та складання з цією метою зведених каталогів, у розробці документів для забезпечення бібліотечної діяльності.

У рекомендаціях, прийнятих сесією, відзначено доцільність проведення в ЦНБ та інших наукових бібліотеках дослідження, орієнтованого на побудову інформаційно–функціональної моделі обслуговування читачів наукової бібліотеки. Наголошено на необхідності розгортання робіт, спрямованих на бібліотекознавче забезпечення розробки технології обслуговування читачів, орієнтованої на використання можливостей електронно–обчислювальної техніки.

Що стосується вирішення науково–прикладних завдань у проблемі удосконалення системи обслуговування читачів Бібліотеки учасники сесії першочергову увагу звернули на необхідність поліпшення структури та складу підсобних фондів, удосконалення довідково–пошукового апарату, скорочення терміну обслуговування читачів і кількості відмов на літературу, підвищення культури обслуговування.

Визнана необхідність посилення координації діяльності Інституту бібліотекознавства з науковими бібліотеками і вузами у проведенні досліджень, спрямованих на удосконалення системи обслуговування читачів, та впровадження цих результатів у практику.

Сесія дала змогу теоретикам і практикам обмінятися думками і корисною професійною інформацією, намітити напрямки взаємодії наукових бібліотек, без якої сьогодні неможлива розбудова бібліотечної справи в Україні.